

Lausunto

14.10.2022

Asia: VN/22704/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 (KISS2030)

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotettu kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030 tasapainoinen, eli onko kaikki tarvittavat näkökohdat huomioitu?

Fingon alla esitetyt huomiot valtioneuvoston selontekoon kansallisesta ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmasta käsittelevät suunnitelman kansainvälisiä ulottuvuuksia ja toimia. Lausunto pohjaa kansainväliseen sopimukselliseen perustaan (Pariisin sopimus, YK:n ilmastopöytäkirja).

2.1.5 KISS2030 toimeenpannaan tehokkaasti ja oikeudenmukaisesti

Fingo kiittää suunnitelmaa siitä, että se käsittelee ilmasto-oikeudenmukaisuuden ulottuvuuksia ja toteaa ilmastonmuutoksen ja eriarvoisuuden linkityksiä. Kuitenkin suunnitelman tulisi vahvemmin alleviivata, että ihmisoikeuksien toteutumisen ja eriarvoisuuden vähentäminen tulee olla sopeutumistoimien ja -politiikan keskeinen pyrkimys. Ilmastonmuutos vaikuttaa eri maihin, alueisiin, elinkeinoihin, ja ihmisiin eri lailla. Kukaan ei ole lähtökohtaisesti ilmastonmuutokselle haavoittuva, vaan ilmastohaavoittuvuus syntyy rakenteellisen eriarvoisuuden ja systemaattisen syrjinnän tuloksena. Koska ilmastokriisi syventää eriarvoisuutta vahvistamalla eriarvoistavia rakenteita ja synnyttämällä uusia, sen vastaisten toimien tulee määrätietoisesti pyrkiä vähentämään eriarvoisuutta ja vahvistamaan ihmisoikeuksien täysimääräistä toteutumista kaikille, ml. ”ketään ei jätetä”-periaatteen mukaisesti. Fingo ehdottaa siksi, että suunnitelmassa alleviivataan vahvemmin sopeutumispolitiikan potentiaalia vahvistaa inklusiota ja ihmisoikeuksien toteutumista, ja että mm. suunnitelman sivulla 16. esitetty Suomen ilmastopaneelin lainaus, jonka mukaan ”ilmastopolitiikalta ei voida vaatia kaikkien olemassa olevien epätasa-arvoisuuksien poistamista”, poistetaan.

2. Tarkemmat huomiot luvusta 'Havaitut muutokset, vaikutuskenaariot ja riskit' (Luku 2.2)

-

3. Tarkemmat huomionne suunnitelman visiosta ja päämääristä (Luvut 2.3 ja 2.4)

-

4. Näkemyksenne teemasta 'Kansallisen tason strateginen suunnittelu ja ennakointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

5. Näkemyksenne teemasta 'Kokonaisturvallisuus ja yleinen huoltovarmuustyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

6. Näkemyksenne teemasta 'Ruoka- ja ravitsemusturva' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

7. Näkemyksenne teemasta 'Infrastruktuuri ja rakennettu ympäristö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

8. Näkemyksenne teemasta 'Kuivuusriskien hallinta, luonnonvarojen käyttö ja hoito, luonnon monimuotoisuus ja luontopohjaiset ratkaisut' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

9. Näkemyksenne teemasta 'Terveysten suojeleminen ja edistäminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

10. Näkemyksenne teemasta 'Kulttuuriperinnön ja –ympäristön suojeleminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

11. Näkemyksenne teemasta 'Alue- ja kuntatason ilmastoriskien hallinta' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

12. Näkemyksenne teemasta 'Tietopohjan vahvistaminen ja tiedon jalkauttaminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

13. Näkemyksenne teemasta 'Viestintä ja vuorovaikutus' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

14. Näkemyksenne teemasta 'Kansainvälinen yhteistyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

- Suunnitelman tulisi myös käsitellä Pariisin sopimuksen 2. artiklan mainitsemia kaikkia rahoitusvirtoja ja niiden ilmastokestävöittämistä. Nykymuodossaan suunnitelman kansainväliset sopeutumistoimet rajataan koskemaan vain Pariisin sopimuksen artikla 9:ssä määriteltyä kansainvälistä ilmatorahoitusta.

-Suunnitelma siteeraa ulkoministeriön 2022 julkaisemaa Suomen kansainvälisen ilmatorahoituksen toimeenpanon suunnitelmaa. Sieltä on peräisin lausuma, jonka mukaan Suomen lahjamuotoisesta rahoituksesta adaptaation osuuden tulisi olla 50 %. Fingo huomauttaa, että on epäselvää mistä tämä linjaus, jota mm. ei mainita hallitusohjelmassa, on peräisin ja mihin se pohjautuu. Kaikki Suomen OECD:lle raportoima ilmatorahoitus on lahjamuotoista, sillä myös lainamuotoinen ilmatorahoitus raportoidaan lahjaekvivalentteina. Suomi on hallitusohjelmassa sitoutunut ohjaamaan ilmatorahoitusta yhtäläisesti hillintä- ja sopeutumistoimiin. Vaikka lainamuotoinen rahoitus ja yksityissektorin instrumentit soveltuvat huonosti/huonommin sopeutumistoimien rahoitukseen, ei kansainvälisissä ilmastosopimuksissa sitouduttuihin tavoitteisiin tasapainoisesta suhteesta hillintä- ja sopeutumisrahoituksen osuuksien välillä voida päästä, jos lahjamuotoisesta rahoituksesta vain puolet ohjataan sopeutumiseen – lainamuotoisten instrumenttien painottuessa voimakkaasti hillintähankkeisiin, ja niiden ollessa kokonaismäärältään merkittäviä.

-Valtiontalouden tarkastusvirasto ja kehityspoliittinen toimikunta ovat tunnistaneet puutteita Suomen kansainvälisen ilmatorahoituksen ohjauksessa ja tuloksellisuudessa. Nämä tahot, kuten myös kehitysjärjestöt, ovat esittäneet suosituksia rahoituksen laadun ja vaikuttavuuden parantamiseksi. Ulkoministeriön ilmatorahoituksen toimeenpanosuunnitelma, johon tämä valtioneuvoston selonteko pitkälti pohjautuu, ei nykyisellään vastaa selvityksissä tunnistettuihin puutteisiin. Valtioneuvoston selonteko voisi osaltaan pyrkiä vastaamaan näihin puutteisiin. Se voisi mm. suosittaa ulkoministeriön laatiman ilmatorahoituksen toimeenpanosuunnitelman kehittämistä esittää keinoja erityisesti sopeutumisrahoituksen määrän ja laadun lisäämiseksi.

- Mm. kehityspoliittinen toimikunta on selvityksessään Suomen kansainvälisestä ilmatorahoituksesta huomannut, että Suomen, etenkin ulkoministeriön, resurssit (ml. henkilöresurssit) kansainvälisen ilmatorahoituksen hallinnointiin ovat puutteelliset. Huomioiden, että kansainvälisen sopeutumispolitiikan ja -rahoituksen areenat ja niiden aiheen laajenevat ja lisääntyvät (mm. maailmanlaajuinen sopeutustavoite. Global Goal on Adaptation, vuoden 2025 jälkeinen ilmatorahoitustavoitteen muotoutuminen, jne.) olisi valtioneuvoston selonteossa syytä kiinnittää enemmän huomiota tarvittavien resurssien turvaamiseen.

15. Näkemyksenne teemasta 'Sopeutumisen seuranta ja arviointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

16. Näkemyksenne luvun 2.5.13 lisäselvitystä vaativista toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

17. Miten arvioisitte suunnitelman toimenpiteiden vastuuttamista? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

-

18. Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin sopeutumissuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa?

-

19. Tarkemmat huomiot vaikutustenarvioinnista (Luku 2.6)

-

20. Muut huomiot suunnitelmaluonnoksesta.

-

Runeberg Emilia
Suomalaiset Kehitysjärjestöt - Finnish Development NGOs (Fingo Ry)